

Κριτήριο Αξιολόγησης

Θεματική: Νεανική αμφισβήτηση

Κείμενο 1: «Οι ασυμβίβαστοι»

Ο ασυμβίβαστος είναι μια πραγματικότητα του καιρού μας, γιατί δεν είναι ο ένας, ο μοναδικός και ο μοναχικός, καθώς άλλοτε, είναι πια οι πολλοί και ιδίως αυτοί οι νέοι που έρχονται με κραυγές και συχνά με απειλητικές χειρονομίες να μας επιπλήξουν για όσα έχουμε πράξει, για όσα έχουμε διασώσει και να μας στερήσουν το δικαίωμα της παρουσίας, αν το μπορέσουν.

Όταν μιλούμε για τους ασυμβίβαστους, έχουμε κυριότατα στο νου μας αυτούς τους νέους ανθρώπους. Το ασταμάτητο «όχι» τους. Έγραψα κάπου αλλού, και το πιστεύω πάντα, πως η Ιστορία προχωρεί με το «όχι», δεν προχωρεί με το «ναι». Με το «ναι» αποτελματώνεται. Το «όχι» μπορεί και να έχει ατομική προέλευση, να είναι η εξέγερση ενός προσώπου, μια αυτόβουλη ενέργεια. Το «ναι» σπανιότατα είναι η ολόψυχη και φωτισμένη συγκατάθεση. Στις περισσότερες περιπτώσεις προέρχεται από **ραθυμία**, ατολμία, αδιαφορία, ή έλλειψη εσωτερικής ανησυχίας. Το «ναι» πληρώνεται— και πλουσιοπάροχα κάποτε. Το «όχι» πληρώνει—και αδρότατα κάποτε.

Και, φυσικά, αυτή τη στιγμή δεν πρόκειται για το «όχι» του αντιρρησία, του αρνητικού τύπου, που είναι απαράγωγος από φυσικού του και πολεμάει κι απαρνιέται τα πάντα για να μπορέσει αυτόνομα να υπάρξει, όπως συχνά συμβαίνει στην ανέλιξη της πνευματικής ζωής, όπου στέρφοι και πικρόχολοι και κακόπιστοι προσπαθούν να πλάσουν ένα ατομικό πεπρωμένο με την αδιάκοπη άρνηση, καθώς τα σκυλιά που γαβγίζουν και γρούζουν, γιατί δεν έχουν άλλο τρόπο να δηλώσουν την ύπαρξή τους. Ο λόγος είναι για το φωτισμένο, συλλογισμένο, σταθερό, αμετακίνητο «όχι», για μια απόφαση ψυχής και πνεύματος.

Η κραυγή των σύγχρονων ασυμβίβαστων, τουλάχιστον των περισσότερων—γιατί καμιά γενίκευση δεν είναι σωστή—είναι μια αυθόρμητη κίνηση, που δεν έχει προφτάσει να συλλογιστεί τον εαυτό της. Και τούτο είναι η αδυναμία της. Τα «άγουρα χρόνια» είναι όλο φλόγα. **Άλλωστε**, εμείς οι πρεσβύτεροι αυτή τη φλόγα τη θεωρούμε προνόμιο και τη μακαρίζουμε. Και η φλόγα δε φωτίζει μονάχα· πυρπολεί κιόλας και κατακαίει και **μεταμορφώνει** σε στάχτη.[...].

Οι ασυμβίβαστοι «ασεβούν» και προς την παράδοση. Την υποβάλλουν σ' εξαντλητική ανάκριση, για να την αναγκάσουν να ομολογήσει την κενότητά της, όπου, φυσικά, συμβαίνει να είναι κενή. Κι επειδή οι καιροί μας είναι σκληροί, η αντιπαραδοσιακή επιδρομή παίρνει τη μορφή καταιγίδας, που τρομάζει τους απλοϊκούς και εξουθενώνει τους ανυποψίαστους χρησιμοθηρικούς. Αυτή η αντιπαραδοσιακή επιδρομή μοιάζει με διάρρηξη σε καλά ασφαλισμένο χρηματοκιβώτιο. Η επίδραση, επομένως, των ασυμβίβαστων, ακόμη κι όταν δεν είναι φανερή, είναι φυσικό να έχει υποβάλει την παράδοση σε σκληρότατη δοκιμασία.

I.M. Παναγιωτόπουλου, *Οι σκληροί καιροί*,
εκδόσεις των Φίλων. (Απόσπασμα σε διασκευή).

Κείμενο 2: Οι «μοντέρνοι νέοι» στο πανόραμα της νεανικής αμφισβήτησης του '60.

Η δική μου συμβολή στην έρευνα των νεανικών κινημάτων του '60 εντοπίζεται στους νέους αυτούς που τόλμησαν μια επανάσταση όχι ενάντια τόσο στο πολιτικό κατεστημένο της εποχής, όσο ενάντια στον τρόπο ζωής των μεγαλύτερων, στις προσδοκίες τους, στους αξιακούς κώδικες με τους οποίους είχαν ανατραφεί. Πιστεύω δηλαδή, ότι ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής νεολαίας στη διάρκεια της δεκαετίας του '60 συμμετείχε ενίοτε με σιωπηρό τρόπο, σε ένα πρόγραμμα ανατροπής του κατεστημένου τρόπου ζωής, σε μία τρόπον τινά πολιτισμική επανάσταση.

Με άλλα λόγια, η αρκετά νεφελώδης αμφισβήτηση του '60, τείνω να πιστεύω πως διαχύθηκε σε δύο μείζονες κατευθύνσεις: σε αυτό που ονομάζω «πολιτική αμφισβήτηση» και σ'

αυτό που χαρακτηρίζω ως «αμφισβήτηση της καθημερινότητας». Ως προς το πρώτο, τα πράγματα είναι νομίζω πολύ σαφή: στην πολιτική αμφισβήτηση συμμετείχαν νέοι και νέες που ασπάζονταν δημοκρατικά ιδεώδη και δραστηριοποιήθηκαν κατά βάση μέσα από φοιτητικές οργανώσεις. Τα πράγματα είναι αρκετά πιο ασαφή και πολύπλοκα σε ό,τι αφορά την «αμφισβήτηση της καθημερινότητας». Στην τελευταία εντάσσονται νέοι και νέες που θέλησαν να ζήσουν με έναν τρόπο διαφορετικό από τους γονείς τους, που ασφυκτιούσαν πολλοί απ' αυτούς από το σκληρό πειθαρχημένο περιβάλλον που χαρακτήριζε την ελληνική κοινωνία και οικογένεια στην μεταπολεμική περίοδο. Νέοι που συχνά έδειχναν να αδιαφορούν για τα μεγάλα προβλήματα της εποχής (το Κυπριακό, την υπεράσπιση της δημοκρατίας, την πολιτική καταπίεση), επισείοντας για το λόγο αυτόν την αγανάκτηση των πολιτικοποιημένων. Οι νέοι αυτοί προφανώς δεν υπήρξαν ποτέ μέλη μιας κάποιας οργάνωσης, τέτοιας που να είχε καταστατικό, ταυτότητες, ένα κάποιο σχέδιο αναμόρφωσης της κοινωνίας. Περισσότερο φαίνεται πως μοιράζονταν μία κοινή ταυτότητα, αρμός της οποίας υπήρξε κατά βάση η ηλικία, αλλά και η ταχύτητα διαμορφούμενη στη δεκαετία του '60 νεανική κουλτούρα.

Κώστας Κατσάπης, Ιστορικός, Ομιλία – εισήγηση [διασκευή]

Κείμενο 3: Ο κόσμος βαριέται να διαβάσει θλιβερές ιστορίες

Έπαιζαν στον δρόμο. Στάθηκα και τα κοίταζα. Ξαφνικά –πώς μου ήρθε;– βουρ, έτρεξα και μπήκα στον κύκλο. «Ε, ψιτ, εσύ πού πας;», το κορίτσι που με ρωτούσε ήταν ψηλό, στο μπόι μου. Φορούσε τζιν παντελόνι. «Θέλω να παίξω κι εγώ», είπα. «Εσύ είσαι γυφτάκι», είπε το κορίτσι. Και με έσπρωξε με τον αγκώνα της. «Όχι, είμαι σοκολατένια», ψέλλισα.

Τα παιδιά γέλασαν. «Είσαι ψεύτρα», φώναξε ένα παιδί κι ένα άλλο είπε: «Οι γύφτοι είναι κλέφτες». «Οι γύφτοι φτιάξαν τα καρφιά και σταυρώσαν τον Χριστό», πέταξε ένα τρίτο. Αγρίεψα. «Όχι, αυτό δεν είναι αλήθεια», στρίγγλιστα. Τα παιδιά γελούσαν. Γελούσαν κι έλεγαν ένα σωρό βλαστήμιες. «Εγώ, δεν πείραξα κανένα», φώναξα. «Γυφτάκι... γυφτάκι... γυφτάκι...», έλεγαν τα παιδιά. Βούλωσα με τις παλάμες μου τα αυτιά. Η φωνή τους τρύπωνε από παντού. «Γυφτάκι... Γυφτάκι...». «Όχι, μην κλάψεις, μην κλάψεις μπροστά τους», έλεγα μέσα μου. Και κατάπινα τα δάκρυα.

Τα παιδιά κουράστηκαν να με περιγελούν. «Πάμε να φύγουμε», είπε το κορίτσι. Εκείνο με το τζιν παντελόνι. Τα παιδιά την ακολούθησαν. Μόνο ένα μικρό αγόρι, τόσο δα μικρό, δεν έφυγε. Άπλωσε το χέρι του και ψαχούλεψε το δικό μου. «Είσαι στ' αλήθεια σοκολατένια;», με ρώτησε. Χαμογέλασα. «Από πού ήρθες;». Έδειξα με το κεφάλι μου τον κάμπο. «Από κει πέρα», είπα. «Και τώρα πού θα πας;», ξαναρώτησε. «Εκεί πέρα». «Θα ξανάρθεις;». Δεν πρόλαβα ν' απαντήσω. Τη στιγμή εκείνη μια γυναίκα βγήκε απ' ένα σπίτι. «Μη, μη ζυγώνεις το γυφτάκι, φώναξε. Θα κολλήσεις ψείρες». Έτρεξε κι άρπαξε το παιδί από το χέρι. Εκείνο τρόμαξε. Έμπηξε τα κλάματα. Μέσα στ' αναφιλητά του έλεγε και ξανάλεγε: «Είναι σοκολατένια... Είναι σοκολατένια...».

Κλιάφα Μ., *Ο κόσμος βαριέται να διαβάσει θλιβερές ιστορίες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1986, σ. 17.

ΘΕΜΑ Α

A1. Να πυκνώσετε, χωρίς δικά σας σχόλια, σε 70-80 περίπου λέξεις τα χαρακτηριστικά των νέων ασυμβίβαστων, όπως αυτά αναδεικνύονται στις τρεις τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1.

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση τα Κείμενα 1 και 2 να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου).

- α.** Το «όχι» εκπορεύεται διττά, αφενός από ατομικά κίνητρα, αφετέρου από συλλογικό αίσθημα. (κείμενο 1)
- β.** Ο συγγραφέας κρίνει ότι ο ασυλλόγιστος αυθορμητισμός των νέων για αμφισβήτηση και αντίδραση είναι μορφή αδυναμίας (κείμενο 1)

- γ. Το «όχι» οφείλει να είναι η αντίδραση και η άρνηση που θα κάνει αισθητή την παρουσία του ανθρώπου (κείμενο 1)
- δ. Όσοι υποστήριζαν την πολιτική αμφισβήτηση εμπορούνταν με αξίες δημοκρατικές (κείμενο 2)
- ε. Οι νέοι που υποστήριζαν την «αμφισβήτηση της καθημερινότητας» υπήρξαν μέλη μιας κάποιας οργάνωσης, τέτοιας που να είχε καταστατικό, ταυτότητες, ένα κάποιο σχέδιο αναμόρφωσης της κοινωνίας. (κείμενο 2)

Μονάδες 10

B2. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου (*Όταν μιλούμε... αδρότατα κάποτε*) ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το πρώτο πληθυντικό, το πρώτο ενικό και το τρίτο ενικό πρόσωπο. Να αιτιολογήσετε τη χρήση του καθενός από αυτά τα πρόσωπα στηριζόμενοι σε συγκεκριμένα χωρία (ένα για κάθε ρηματικό πρόσωπο).

Μονάδες 10

B3. α) Πρόθεση του συγγραφέα στο κείμενο 1 είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη / την αναγνώστρια για τους ασυμβίβαστους νέους και την τάση τους να επιπλήττουν τον κόσμο των μεγαλύτερων. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές μεταξύ τους γλωσσικές επιλογές / εκφραστικά μέσα με τα οποία υπηρετείται η πρόθεσή του (μονάδες 3) και να εξηγήσετε σύντομα τη λειτουργία καθενός από αυτά. (μονάδες 6)

β) Ο συγγραφέας οργανώνει το λόγο του στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 με τη μέθοδο της διαίρεσης. Αφού εντοπίσετε και παρουσιάσετε τα μέρη αυτής (μονάδες 2), να εξηγήσετε τον σκοπό που εξυπηρετεί η παραπάνω επιλογή (μονάδες 4).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. «Μόνο ένα μικρό αγόρι, τόσο δα μικρό, δεν έφυγε. Άπλωσε το χέρι του και ψαχούλεψε το δικό μου». Πώς αντιλαμβάνεστε τις σκέψεις αμφισβήτησης που κυριεύουν τα πρόσωπα της ιστορίας σχετικά με την καταγωγή της πρωταγωνίστριας; Αξιοποιήστε 3 διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες στηρίζοντας την απάντησή σας. Τι θα σήμαινε, κατά την άποψή σας, η απουσία κριτικής αμφισβήτησης απέναντι στο φαινόμενο κοινωνικής διάκρισης που δέχεται η ηρωίδα; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. «Ο ασυμβίβαστος είναι μια πραγματικότητα του καιρού μας, γιατί δεν είναι ο ένας, ο μοναδικός και ο μοναχικός, καθώς άλλοτε, είναι πια οι πολλοί και ιδίως αυτοί οι νέοι που έρχονται με κραυγές και συχνά με απειλητικές χειρονομίες να μας επιπλήξουν για όσα έχουμε πράξει». Με αφορμή τη διαπίστωση του συγγραφέα και αξιοποιώντας δημιουργικά τα Κείμενα 1 και 2:

α) να εκθέσετε τις απόψεις σας εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους η σημερινή νέα γενιά αμφισβητεί τους ενηλίκους

β) και προτείνετε τρόπους με τους οποίους η αμφισβήτηση αυτή θα είναι γόνιμη και εποικοδομητική.

Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30